

Assaig

Dotze homenots

■ Xavier Pla

Davant de la reedició d'aquest formidable assaig de crítica literària que és *Dotze mestres*, de Maurici Serrahima, valdria la pena escenificar un fort aplaudiment col·lectiu. Només per ser l'autor d'aquest llibre, imprescindible per a qualsevol lector mínimament interessat a conèixer la prosa catalana contemporània, ja quedaria justificat que el nom de Serrahima figurés amb tots els honors en les històries de la literatura. Si, a més, hi afegíssim que va publicar una personal i poc reconeguda interpretació de l'obra de Marcel Proust (una de les seves grans passions), i que va escriure altres llibres importants de reflexió sobre la novel·la catalana, el perfil literari de Maurici Serrahima potser només quedaria completat afirmant que és un dels memorialistes catalans més destacables del segle passat.

Fill d'una família d'advocats barcelonins, Maurici Serrahima (1902-1979) va ser un destacat catalanista, catòlic i republicà, amb una intensa carrera com a assagista, crític literari i biògraf. En canvi, les seves temptatives novel·lístiques, vagament psicològiques o d'intriga detectivesca, molt influïdes per Simenon, van resultar força més discretes. Després de la publicació íntegra del seus dietaris, en cinc volums, que abasten des del 1940 fins al 1974, i de la celebració del centenari del seu naixement, la dispersió en què es trobava una bona part de la producció crítica de Serrahima ha anat disminuint.

Coneixement en primera persona

Els dietaris, notablement retallats per la censura franquista i publicats en uns moments en què aquest gènere literari era menys divulgat o valorat que ara, destaquen sobretot pel seu coneixement en primera persona de la vida cultural catalana, clandestina, dels anys quaranta i cinquanta. En la seva figura de típic intel·lectual de postguerra, caldria encara subratllar el paper de Serrahima com a interlocutor català en el món cultural hispànic, per exemple gràcies a les seves col·laboracions a la revista *Ínsula*, o la seva coneguda resposta a Julián Marías sobre la realitat de Catalunya, que destacava pel seu caràcter dialogant, de nacionalista català demòcrata i tolerant.

Maurici Serrahima va escriure algunes novel·les, però és més reconegut com a crític literari i dietarista

La primera edició de *Dotze mestres* era de l'any 1972. Ja feia temps que s'havia esgotat i no deixa d'estranyar que Destino no l'hagués reeditat mai. Ara reapareix com a primer volum de la nova col·lecció *Perfils*, d'Edicions de 1984.

Aquest és el llibre d'un lector, d'un lector atent i conseqüent, apassionat i rigorós, que escriu en una prosa amena i fluida. Però també és el llibre d'un dels crítics més interessants de la literatura catalana contemporània. Des dels anys trenta, Serrahima va sentir la necessitat de reflexionar sobre l'evolució de la novel·la catalana. Aquesta aspiració, finalment, es va concretar en una certa *teoria* de la prosa literària, amb tendència a valorar els autors independents, anticonvencionalistes i antipedants. De la dotzena d'autors triats, Serrahima en va conèixer personalment vuit, que provenien, com a mínim, de tres generacions diferents: Narcís Oller, Joaquim Ruyra, Prudenci Bertrana, Víctor Català, Josep Carner, Josep M. de Sagarra, Carles Riba i Gaziell. Els altres quatre, Jacint Verdaguer, Marià Vayre-

da, Raimon Casellas i Joan Maragall, van morir massa joves perquè el crític hi hagués coincidit.

Josep Pla, el mestre número 13

En aquesta mena de cànon de la prosa catalana hi falta, és clar, Josep Pla. L'autor d'*El quadern gris* hauria estat el *mestre número tretze*, però va ser exclòs del llibre perquè en aquells moments era l'únic que estava viu. La presència de Pla, però, es nota al llarg del llibre, i es pot dir que influencia d'una manera decisiva tota la interpretació crítica de Serrahima. Sense arribar a fer uns *homenots*, Serrahima s'interessa sobretot per les relacions entre l'autor i el text, entre la personalitat del cre-

Serrahima és un lector atent i apassionat que escriu una prosa amena i fluida

ador i el resultat de l'obra artística, amb la voluntat de "dibuixar, poc o molt, les figures humanes dels escriptors". El que fa interessant aquest llibre és justament aquesta sàvia combinació de subjectivitat lectora i objectivitat crítica. És el que permet a Serrahima començar un text amb una sentència rotunda com aquesta: "Encara que avui no ens n'adonem prou, quan algú en l'avenir parlarà de Carner com a escriptor, l'haurà d'aparellar a Verdaguer, no pas en un judici crític, sinó en un judici històric". O bé, des d'un punt de vista més personal, evocar vagament la imatge d'un Joaquim Ruyra adormit al vestíbul de casa seva amb el barret fort posat o comparar hàbilment la còrpora física, immensa, de Balzac "amb la figureta menuda i nerviosa" de Narcís Oller.

Amb el pas dels anys i la desaparició dels grans noms de la literatura catalana, ara que Narcís Oller sembla tan llunyà com Joanot Martorell, el llibre de Serrahima pren encara més interès gràcies a aquests interès humà, al batec que s'amaga darrere cadascuna de les grans obres.*

Dotze mestres

Maurici Serrahima
Edicions de 1984
Barcelona, 2008
Preu: 18 euros
Pàgines: 398

■ En aquest formidable assaig de crítica literària, ara feliçment reeditat, Maurici Serrahima dibuixa les figures humanes dels dotze grans escriptors que donen forma a la prosa catalana contemporània

1 2 3 4 5

Valoració

- 1 Dolent
- 2 Regular
- 3 Bo
- 4 Molt bo
- 5 Excel·lent